

**Agronomická
fakulta**

**ÚSTAV APLIKOVANÉ A KRAJINNÉ
EKOLOGIE - MENDELU**

oppeltova@mendelu.cz

Vodárenská akciová společnost, a.s.

novak@vasgr.cz

Vývoj stanovování ochranných pásem vodních zdrojů v ČR

Petra Oppeltová

Jiří Novák

Mendelova
univerzita
v Brně

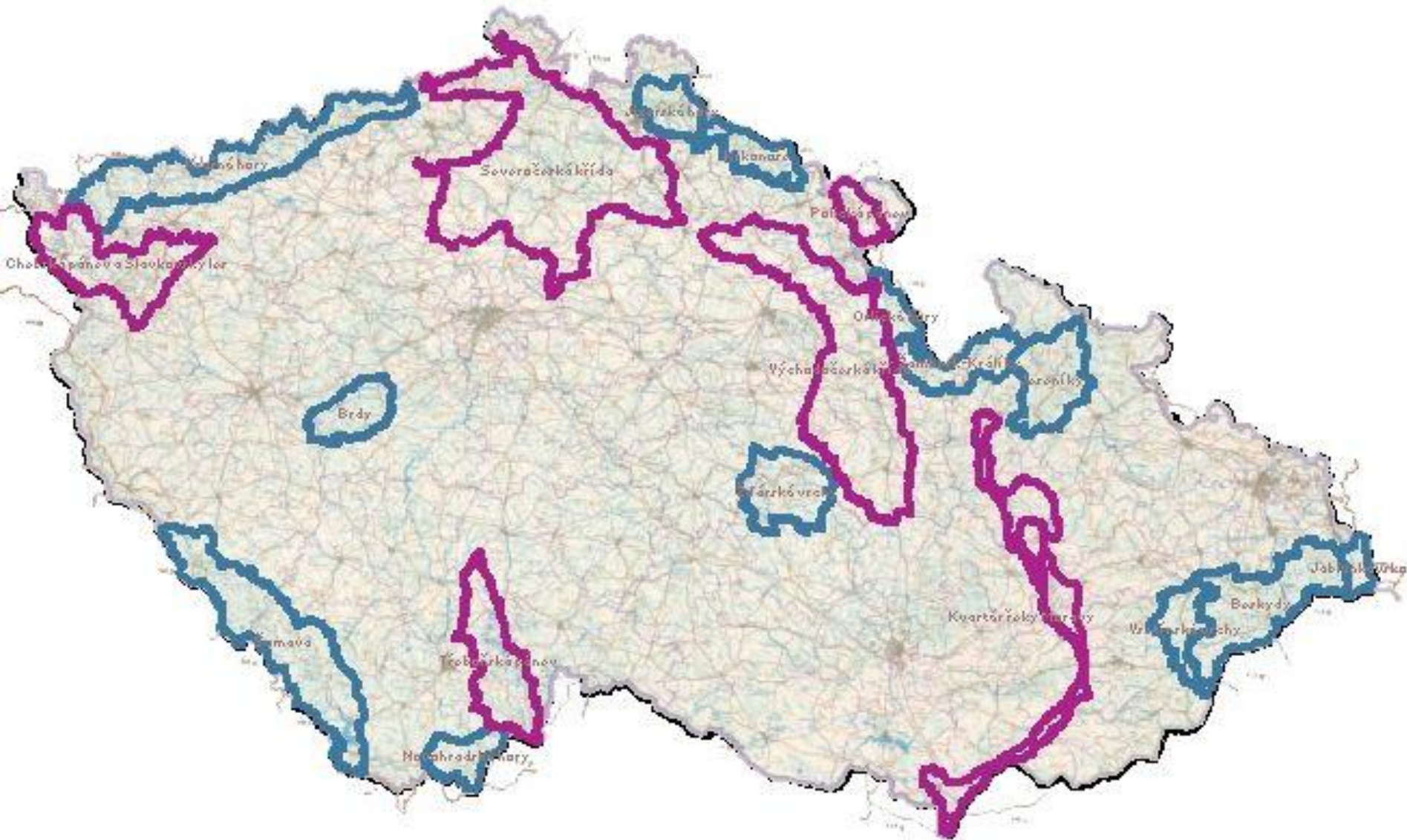

Hospodaření v ochranných pásmech vodních zdrojů

Vyškov 26. 10. 2018

Ochrana vod

- **OBECNÁ** - vyplývá z celé řady právních předpisů, především z podstatné části současného **vodního zákona** a jeho prováděcích předpisů, ale i z mnoha **dalších předpisů chránících životní prostředí**
- **ZVLÁŠTNÍ** → **CHOPAV**
 - **zranitelné oblasti**
 - **citlivé oblasti**
- **SPECIÁLNÍ** → **OP (včetně PHO)**

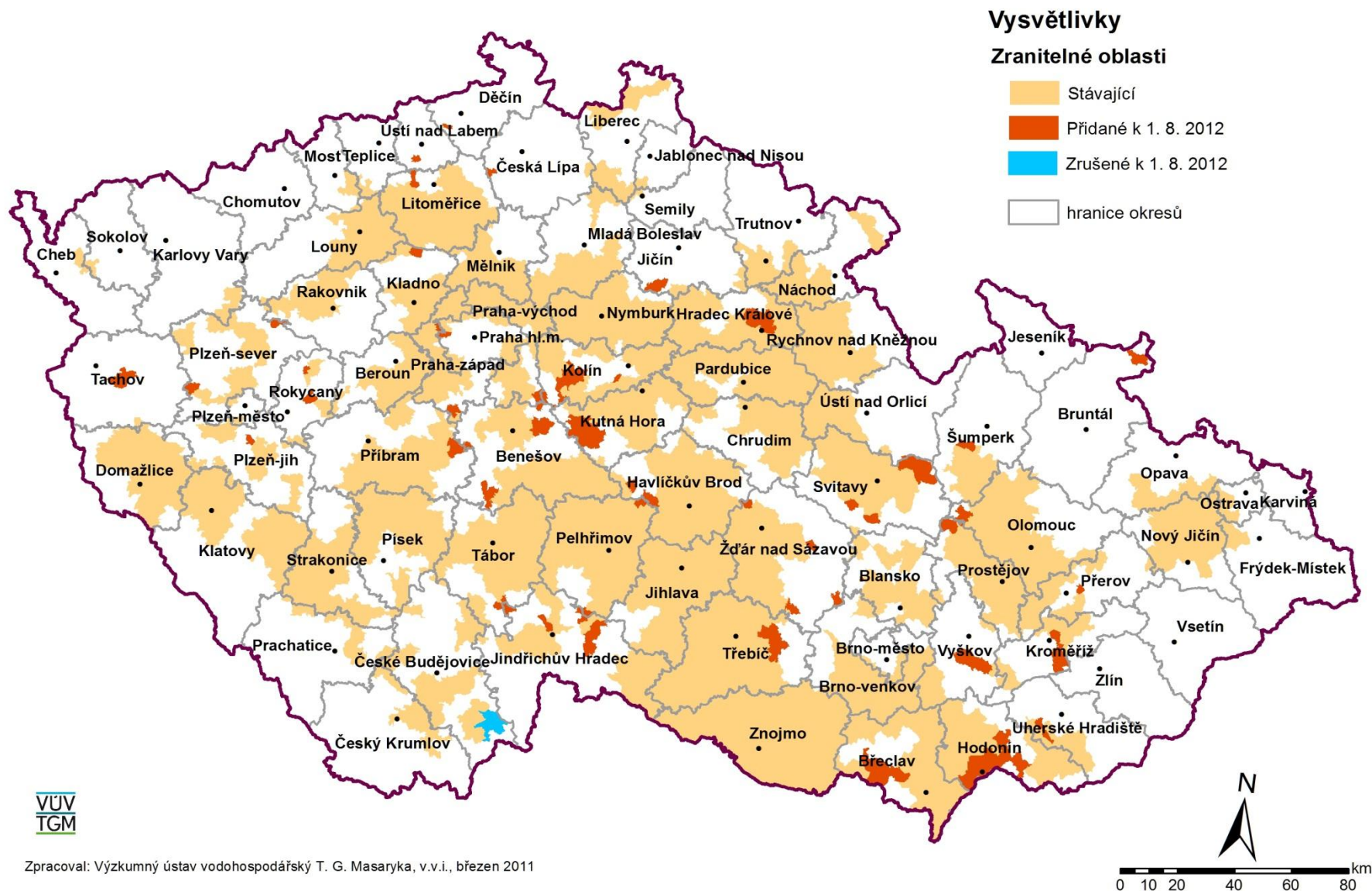
Mapa chráněných území přirozené akumulace vod v ČR

zelená – CHOPAV povrchové vody,

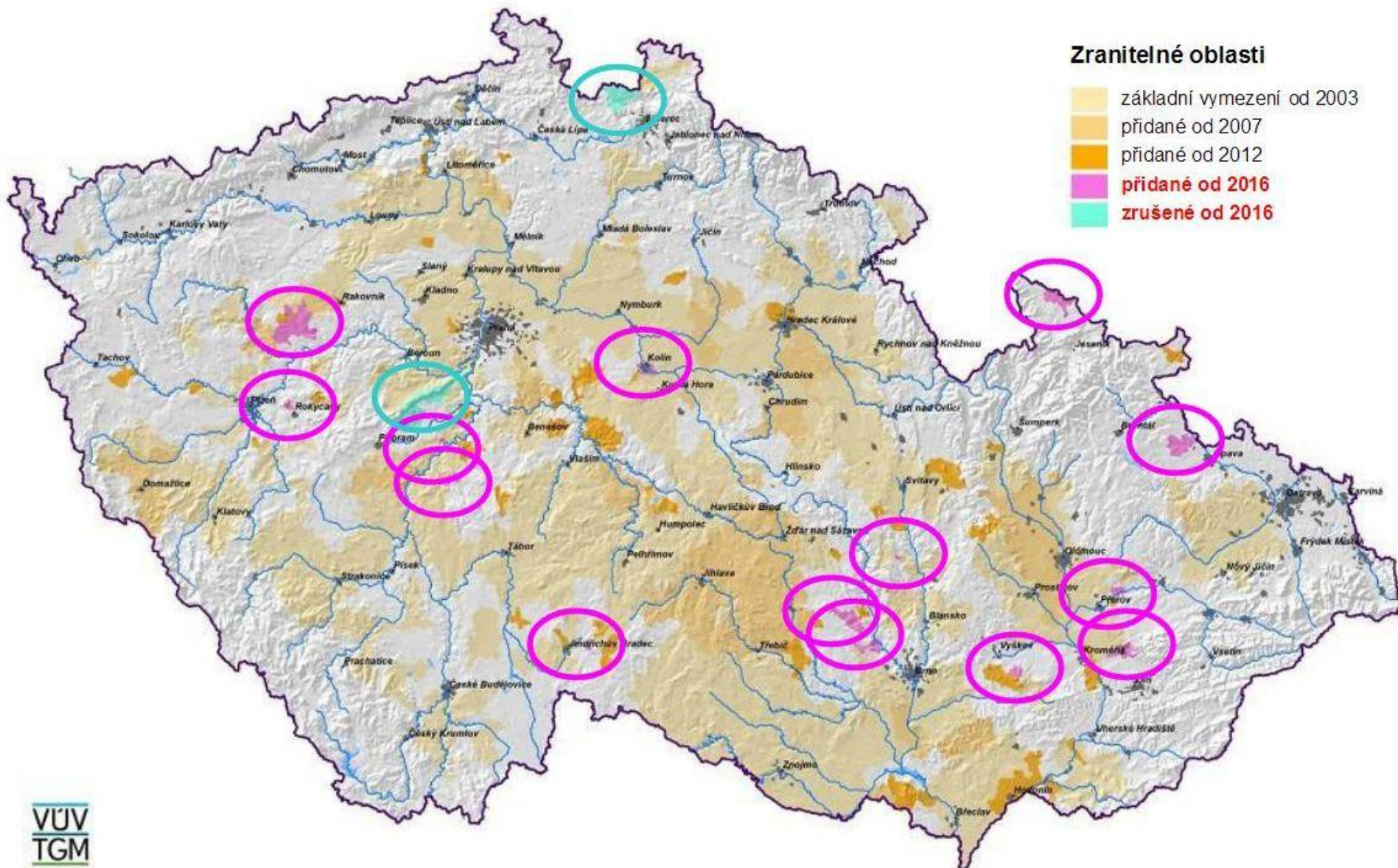
fialová – CHOPAV podzemní vody,

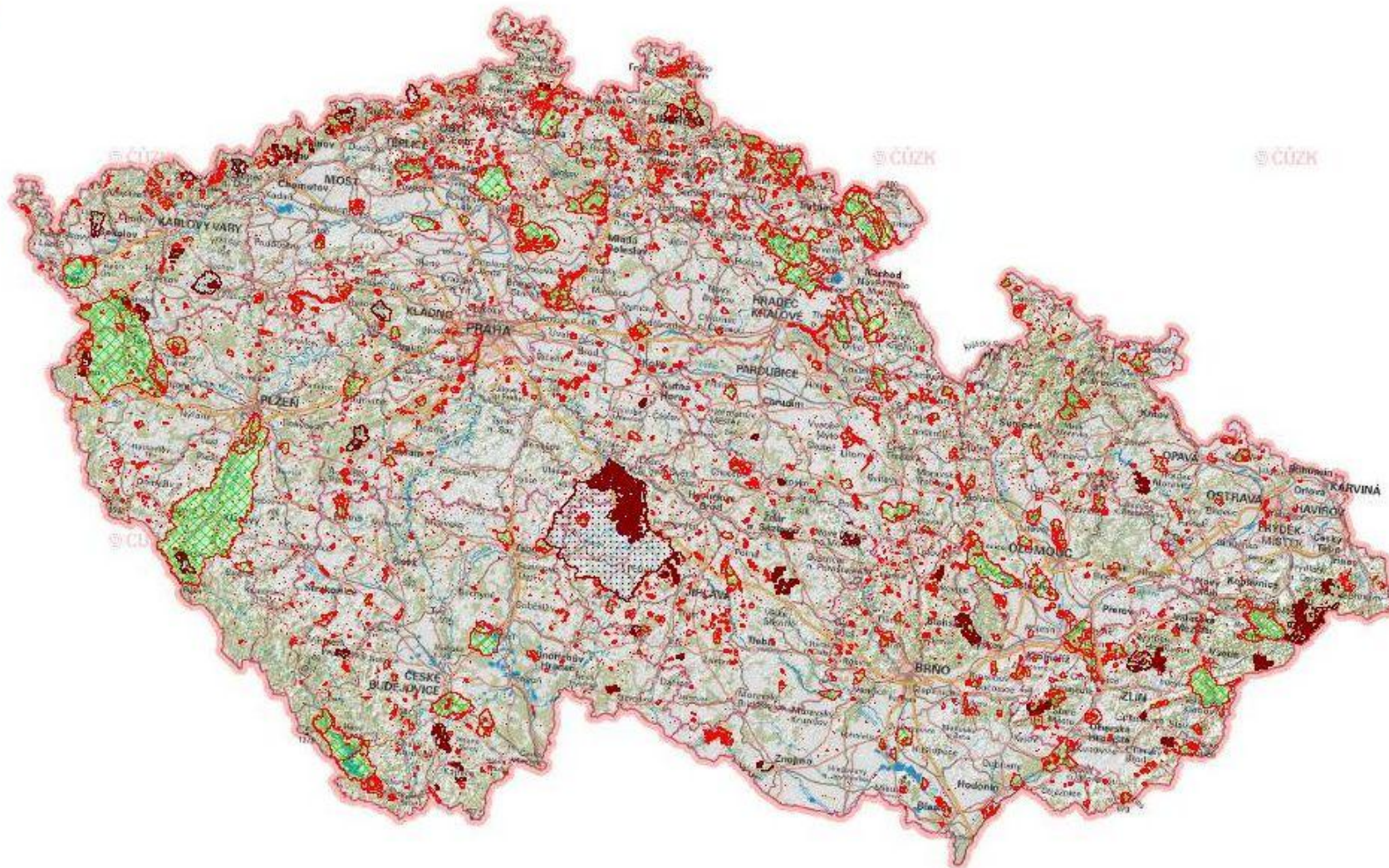
(heis.vuv.cz)

Nové vymezení zranitelných oblastí s účinností od 1. 8. 2012

Změny ve vymezení zranitelných oblastí od 01.08.2016

<https://heis.vuv.cz>

OPVZ – dle VUV T.G.M. v současné době evidováno 12 000 OP

Speciální ochrana

- podstatou je **stanovování ochranných pásem (OP)** u povrchových a podzemních zdrojů pitné vody
- OP jsou území stanovená k ochraně vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodních zdrojů povrchových a podzemních vod využívaných nebo využitelných pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou s průměrným odběrem za rok více než 10 000 m³.

PHO – dle zákona o vodách č. 138/1973 Sb.

- Stanovování **PHO** ve spolupráci s orgány hygienické služby dle směrnice č. 51/1979, jednalo se o prováděcí předpis k zákonu o péči a o zdraví lidu
- **pásmová** ochrana – do PHO zahrnuto vždy **celé povodí**
- **PHO 1. st.**
- **PHO 2. st. - vnitřní a vnější**
- **PHO 3. st.** – pouze u **povrchových zdrojů** - zahrnovalo zbývající část celého povodí nad odběrem
- režim hospodaření v PHO často suploval neexistující obecnou ochranu

Změny po roce 1989

- zvýšení důrazu na **obecnou ochranu** všech složek ŽP
- potřeba změn v legislativě, aby byla v souladu s Listinou základních práv a svobod (omezení vlastnických práv je možné pouze ze zákona, ve veřejném zájmu a za náhradu)
- vznikla **Malá novela - zák. č. 14/1998 Sb.**, zákona o vodách (č. 138/1973 Sb.)
 - změna koncepce stanovování OP - z plošné na **zonální**,
 - **OP I. st. a OP II. st.**,
 - posílení obecné ochrany vod,
 - **náhrady** za prokázané omezení užívání nemovitostí v OP
 - tuto koncepci v podstatě převzal i současný vodní zákon (č. 254/2001 Sb., v platném znění)

OP dle platného vodního zákona č. 254/2001 Sb.

Koncepce dle Malé novely-zonální ochrana, **OP I. st. a OP II. st.**

OP I. st.

- slouží k ochraně vodního zdroje v **bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení**,
- stanovují se u povrchových i podzemních zdrojů jako **souvislá území**,
- musí být vždy vyznačeno **výstražnými tabulemi**,
- u **podzemních** zdrojů se zpravidla **oplocuje** (bez oplocení např. v lesním porostu),
- u **povrchových** zdrojů se **oplocuje jen výjimečně**,
- nejprísnejší podmínky, většinou se jedná o zákazy činností,
- území OP I. st. bývá zpravidla součástí vodárenského majetku ve vlastnictví majitele vodovodu – hlavně u podzemních zdrojů, u vodárenských nádrží je ve správě s.p. Povodí

OP II. st.

- **nemusí** bezprostředně **navazovat** na OP I. st.,
- **nemusí být ani souvislým územím**,
- je možné stanovit v rámci HG nebo hydrologického povodí **více území – zón OP II. st.** → proto **ZONÁLNÍ OCHRANA**
- jednotlivá území OP II. st. mohou být **stanovována postupně**,
- nestanoví se v případech, kdy území OP I. st. v daných podmínkách dostatečně zajišťuje ochranu vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodního zdroje,
- **neoplocuje se**, musí být vyznačeno **výstražnými tabulemi**,
- režim hospodaření mírnější než v OP I.st. – vždy dle konkrétních podmínek stanoviště.

- Aktuálně existují v praxi současně PHO i OP,
- novelou zákona o vodách nedošlo ke zrušení PHO !!!
- u VN již proběhly revize a jsou stanovena OPVZ,
- v oblastech, kde neproběhla revize pásem podle nových předpisů, jsou stále v platnosti stávající PHO – především malé podzemní zdroje

Opatření obecné povahy - OOP

- vychází ze správního řádu
- do 1.8.2010 se OP stanovovala **rozhodnutím** vodoprávního úřadu
- **OOP je na rozhraní mezi rozhodnutím a právním předpisem**
- řeší **konkrétní otázky** (OP určitého vodního zdroje), ale má **neurčitý okruh adresátů (obecnou závaznost)**
- na základě předloženého návrhu dokumentace OP vytvoří vodoprávní úřad **návrh OOP** a ten projedná s dotčenými orgány
- **návrhu OOP** se doručuje veřejnou vyhláškou – **zveřejnění se min. 15 dní** na úřední desce úřadu a příslušných obcí
- osoby, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy mohou být OOP přímo dotčeny, mohou uplatnit k návrhu OOP připomínky
- vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být OOP přímo dotčeny, mohou podat proti návrhu OOP **písemné námitky** k vodoprávnímu úřadu ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění

Opatření obecné povahy - OOP

- je důležité, aby **připomínky i námitky** těchto osob byly řádně **odůvodněny**
- vodoprávní úřad je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro OOP a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění, o podaných námitkách rozhoduje vodoprávní úřad v OOP (může je přijmout jako součást návrhu OOP, nebo je může zamítnout, ale toto musí odůvodnit)
- proti OOP nelze podat běžný opravný prostředek – odvolání
- lze však využít mimořádné opravné prostředky, a to
 - nechat posoudit v přezkumném řízení (posoudí nadřízený vodoprávní úřad), zda bylo OOP vydáno v souladu s právními předpisy
 - podat žalobu ve správním soudnictví

Vyhláška 137/1999 Sb.

- vyhláška MŽP, kterou se stanoví **seznam vodárenských nádrží a zásady pro stanovení a změny OPVZ**
- vešla v platnost 1.8.1999 a byla prováděcím předpisem k předchozímu zákonu o vodách č. 138/1973 Sb.,
- je již několik let velmi diskutována, je **obsahově překonána** a po právní stránce v některých ustanoveních neplatná
- některá ustanovení této vyhlášky jsou **v rozporu s platným vodním zákonem**
- **vyhláška** např. požaduje vedle výčtu pozemků v navrženém OP (dle druhu pozemku a parcelního čísla) i uvedení jejich **vlastníků** nebo osoby s právem hospodaření dle zvláštních předpisů. To je v rozporu s koncepcí a platnými ustanoveními při stanovování OP, protože proces stanovení OP nemá účastníky řízení a **OOP je obecně závazné**
- je třeba **novelizovat** tuto vyhlášku – **MŽP!!!**

Problematika náhrad v OP

- předchozí legislativa (zákon o vodách č. 138/1973 Sb.) neumožňovala poskytování náhrad v OP (PHO),
- účastníky řízení při stanovení PHO byli jen uživatelé pozemků hospodařící v těchto pásmech
- současná legislativa umožňuje **vlastníkům pozemků** poskytování náhrad za **prokázané** omezení užívání pozemků a staveb v OP
- dle platného vodního zákona se citované otázky náhrad vztahují **zpětně** i na původní **PHO** (od doby účinnosti malé novely zákona o vodách, tj. **od 6.3.1998**)
- neexistuje žádný obecně platný dokument, jak náhrady řešit
- vodní zákon hovoří pouze o tom, že v případě, že se obě strany nedohodnou o výši náhrady, rozhodne o jednorázové náhradě soud
- vodní zákon však neřeší případ, že by se jednající strany dohadovaly o podstatě – zda vůbec nějaké náhrady mají být poskytnuty (stanovení OP je veřejnoprávní vztah, vypořádání náhrad soukromoprávní)

Problematika náhrad v OP

- výsledek jednání o náhradách - uzavření dohody mezi stranou **oprávněnou** (vlastník pozemku nebo stavby, resp. osoba jím pověřená) a **povinnou**.
- v praxi jistě existují situace, kdy dochází k omezení užívání pozemků a staveb v OP (resp. v PHO), ale je třeba toto objektivně posoudit a prokázat
- **Poskytování náhrad v OP:**
 - u **vodárenských nádrží** - **vlastníci vodních děl** tj. **Státní podniky povodí**
 - v **ostatních případech** - u nevodárenských nádrží, odběrů z toků nebo u podzemních vod **vlastníci povolení k odběru vody z vodního zdroje** (např. provozní společnosti, obce....)

Dle dohody je možné proplácet:

- náhrady **jednorázové**
- náhrady **periodické**

Problematika náhrad v OP- vodárenské nádrže

- 1998 a 2004 vyšel **metodický pokyn MZe** - paušálně stanovil uplatnění náhrad v OP **vodárenských nádrží** v souvislosti s hospodařením na zemědělské půdě – **platí dosud !**
- vlastníci (resp. zastupující uživatelé) hospodařící v OP vodárenských nádrží mohou přijmout **paušální roční výši náhrad** za omezení užívání zemědělské půdy:
 - **800 Kč/ha/rok v OP I. st.**
 - **500 Kč/ha/rok v OP II. st.**

Pokud subjekty **přijmou** nabídnutou výši **paušálních náhrad** a uzavřou s vlastníkem vodárenské nádrže smlouvu, **nemusí prokazovat omezení užívání zemědělské půdy.**

V případě, že nabídnutou paušální výši náhrad **nepřijmou**, **musí prokázat skutečnou výši omezení užívání**, stejně jako je tomu v případě nevodárenských nádrží, odběrů z toků a podzemních vodních zdrojů.

Problematika náhrad v OP

- v současné době začíná být problematika náhrad opět diskutována
- **paušální řešení** náhrad v OP vodárenských nádrží se řadě subjektů jeví jako nevyhovující a raději by prokazovaly skutečnou výši omezení dle konkrétního režimu opatření v jednotlivých OP
- u podzemních zdrojů a nevodár. nádrží je vhodné, aby byla již v dokumentaci k OP řešena otázka, ve kterých případech a u kterých podmínek opatření obecné povahy se může jednat o omezení užívání pozemků a staveb
- v praxi je třeba rozlišovat, zda se jedná o obecnou či zvláštní ochranu nebo skutečně o **speciální režim v OP**, za který již mohou příslušet náhrady.

Závěry

- zajištění zásobování pitnou vodou – veřejný zájem
- kontrola dodržování obecné a zvláštní ochrany
- sankce a zajištění nápravy
- zpřísnění limitů daných legislativou ? (ČOV, vypouštění...)
- režim a rozsah OP řešit individuálně dle konkrétních podmínek
- novelizace vyhlášky 137/1999 Sb.
- **snaha o spolupráci jednotlivých subjektů při řešení náhrad v OP !!!**

Děkuji Vám za pozornost